

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XXXII. An præceptum servandi festa obliget sub mortali? Vbi etiam an simultanea auditione duarum medietatum Missæ impleatur præceptum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

ad exequendam luxuriam Heri. Ple-
rumque tamen excusantur famuli, eo
quod ignorant, ea ministeria esse pro
exercenda libidine, & quamvis me-
ra suspicione tangantur, ea solet non
esse talis, vt extrahat eos à mera du-
bitatione.

II. Aliæ autem actiones minis-
trandi, quæ non adiuuant ad exercen-
dam luxuriam, non est, cur sint illicitæ;
v. g. si concubina existens in do-
mo Heri peteret à famulo aquæ pe-
culum, non esset illicitum, aquam
illi ministrare, quia ministratio aquæ
non adiuuat ad exequendam luxu-
riam: & sic in similibus actionibus,
quæ ad id nihil adiuuant,

DISERTATIO XXXII.

*An præceptum seruandi festa
obliget sub mortali? Vbi etiam
an simultanea auditione dua-
rum medietatum Mis-
sæ impleatur præ-
ceptum?*

CAPVT I.

*Refertur propositio damnata, &
præmittuntur aliqua ad prio-
rem quæstionis partem
decidendam.*

SUMMARIUM.

*Leges Canonicas, & quinque præcepta
Ecclesiæ solum esse penalia, qui di-
xerunt? n. 1.*

*Discrimen inter mandatum simplex,
& præceptum. n. 2.*

Quinque Ecclesiæ præcepta obligare

sub culpa modo certum est. n. 3.

*Ex eo, quod aliqua leges non obligent
sub culpa, non sequitur, præceptum
seruandi festa non inducere obliga-
tionem sub culpa. n. 4.*

*Leges Ecclesiasticae alia præceptiva, di-
rectiva alia n. 5.*

*Non est de essentia legis Ecclesiasticae
obligare sub culpa. n. 6.*

*Violatio præcepti absque contemptu
peccatum non est, nisi sit contra cha-
ritatem. n. 8.*

I. **P**ROPOSITIO 5. ex damnatis hæc
est: *Præceptum seruandi festa
non obligat sub mortali, sepositio
scandalo, si absit contemptus.* In 2. part.
Chris. Theol. disp. 23. cap. 2. & seqq.
notavi Caramuelem in Theol. Regul.
disp. 102. procedere dubitanter circa
quinque Ecclesiæ præcepta, an obli-
gent solum sub pæna, & non sub cul-
pa. Et pro opinionis probabilitate ne-
gantis obligationem sub culpa, citat
in primis Seruarium Layruelzium. In
apologemate autem de probabilitate
à n. 265 multos ex veteribus citat, qui
dixerint leges canonicas, & quinque
Ecclesiæ præcepta esse solum pana-
lia, & non obstringere conscientias.
Ibi citat Caietanum, Marinum Cro-
merum, virum à Pio IV. valde lauda-
tum, Angelum, Ioannem Fernan, Ger-
sonem, Almainum; & (quod maius
est) S. Bernardum lib. de Præcep. cap.
29 maxime illis verbis. *Non ergo qua-
liscumque mandati præterito crimi-
nalem facit inobedientiam; sed repug-
nare, sed nolle obedire.*

2. Et quidem S. Bernardum non
credo loqui de præceptis Ecclesiæ, sed
de iussionibus simplicibus Prælatorum
Regularium, qui non præcipiunt
virtute voti obedientiæ; & satis clare
colligitur ex ea voce mandati, quæ in
rigore non significat præceptum ob-
stringens conscientiam, nisi ex adiunc-
tis aliud colligatur. Nam his simpli-
cibus

cibus iussionibus non obedire, non est peccatum; si autem Prælati Regularis hoc simplex mandatum det, & subditus respondeat, [Nolo parere] omnes fatetur, id esse peccatum mortale, quamvis Prælati Regularis non præcipiat virtute voti obedientiæ; & tunc certum est, esse culpam læthalem, propter contemptum Prælati, ut ralis. Et hoc est, quod S. Bernardus dixit: *Non ergo qualiscumque mandat i præteritio, criminalem facit inobedientiam; sed repugnare, sed nolle obedire.*

S. Ber.

3. Si autem certum est, eos veteres Scriptores dixisse, præcepta Ecclesiæ obligare solum sub pœna, & non sub culpa; credendum est, eo tempore rem hanc non esse adeo exploratam; procedente vero tempore tam clare patet hæc veritas, quod quinque præcepta Ecclesiæ obligant sub culpa læthali, ut nihil in re morali evidenti- bus esse possit.

4. An autem Recentior aliquis instaurare voluerit hanc opinionem antiquatam, penitus ignoro. Nisi quod

Gonet.

Gonetus in disertat. de probabil. num. 135. vult, illi opinioni suffragari Tamburinum, eo quod dixerit lib. in

Tamb.

Decal. cap. 3. § 8. num. 12. *Leges Ecclesiasticas non multum frequenter sub mortali obligare.* In hoc tamen excedit Gonetus. Primo, quia hæc est prava consequentia: [Aliquæ leges non obligant sub mortali; ergo præceptum servandi festa non obligat sub mortali.] Quia à propositione particulari ad singularem prava est consequentia.

5. Secundo, quia negari non potest, leges Ecclesiasticas alias esse præceptivas, & alias dumtaxat directivas. Sic enim multæ, quæ leguntur in Rubricis Missalis Romani, solum sunt directivæ, non obligantes sub peccato; ut passim notat Zacharias Pasqualis in tract. de Sacrificio novæ Je-

Pasq.

gis. Et leges aliquarum Religionum etiam approbatæ à Romano Pontifice, solum sunt directivæ, quæ non obligant sub culpa, sed solum sub pœna.

6. Tertio, quia non est de essentia legis Ecclesiasticæ, obligare sub culpa; potest enim Pontifex Romanus ferre leges, sine intentione obligandi sub culpa. Quæ intentio vel exprimitur verbis, vel colligitur ex adiunctis.

7. Neque his adversatur S. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 4. afferens: *Leges humanitus posite, si iustæ sint, habent vim obligandi in foro conscientie, à lege eterna, à qua derivantur, &c.* Id enim intelligitur, quando legislator habet intentionem obligandi sub culpa; ut omnes fatentur. Neque propterea approbo, quod P. Tamburinus dixerit, non multum frequenter; melius enim dixisset, *Aliquando.* Non enim potest negari, aliquando Leges Canonicas non obligare sub mortali, vel ex levitate materiæ, vel quia non habent aliquod signum, ex quo colligatur, non esse intentionem legislatoris obligare sub culpa gravi.

S. Thom.

8. Fundamentum eorum, qui dicebant, præceptum servandi festa non obligare sub mortali, erat: quia nullum est peccatum mortale, nisi quod opponitur charitati Dei, vel proximi, si sit absque contemptu: atqui violatio præcepti indicentis observationem festi, non est contra charitatem Dei, vel proximi; quia ante quam poneretur id præceptum, inveniebatur in Fidelibus charitas Dei, & proximi; & supponimus, non violari legem ex contemptu: ergo violatio eius præcepti non est peccatum mortale.

Quod fundamentum imbecille est, ut constabit ex cap. 3.

C A

Mmm

CAPUT II.

Demonstratur falsitas propositionis damnatae.

SYMMARIVM.

Firma persuasio fidelium de obligatione precepti reddit obligationem evidentem moraliter. n. 9.

Ecclesiastica consuetudo prae mittendi confessionem ante communionem declarat eius obligationem. n. 10.

Ex eadem consuetudine constat obligatio Ecclesiae Latinae consecrandi in pane Azymo. n. 11.

Consensus fidelium efficit in hac parte plenam probationem. n. 12.

Ex hac consuetudine recte interpretatur obligatio precepti. n. 13. & 14.

Cum sit de iure Divino eius cultui aliquot dies deputare, Ecclesia est, eos determinare. num. 18.

Novus titulus ad obligationem servandi festa. num. 19.

9. **D**emonstratur primo. Firma persuasio omnium Fidelium de praepcepto graviter obligatorio facit evidentiam moralem; ut late tradidi in 2. part. Crif. Theol. dif. 23. part. 5. art. 7. sed est firma persuasio omnium fidelium de praepcepto servandi festa, ut graviter obligatorio: ergo moraliter evidens est, dari tale praepceptum graviter obligatorium; atque adeo evidens est, illud obligare sub mortali. Quod attinet ad maiorem, non potest in dubium verti: cum in tota Ecclesia per totum orbem terrarum diffusa, dum Fideles catechismum docentur, quinque Ecclesiae praepcepta, ut graviter obligatoria, inter Doctrinae Christianae documenta proponantur. Et ideo P. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 2. cap. 2. num. 2.

SHAY.

dixit, manifeste constare hanc veritatem ex perpetua traditione, & communi Ecclesiae consensu. Quod quidem per multa capita ibidem ostendit.

10. Maiorem in loco citato multis ostendi, quae modo breviter attinam. Nam Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. ut ostendat, semper fuisse in Ecclesia obligationem praemittendi Confessionem Sacramentalem communioni Eucharisticae, illud tradit per haec verba: *Ecclesiastica consuetudo declarat, &c.* Sed quid est *Declarat*, nisi [evidenter ostendit:] Haec autem evidenter talis obligationis stat in eo, quod detur talis Ecclesiastica consuetudo, nempe cum firma persuasio Fidelium de obligatione gravi: ergo consuetudo Ecclesiastica cum firma persuasio omnium Fidelium facit evidentiam moralem.

11. Secundo probatur eadem maior. Nam etiam Concilium Florentinum ex univ. consuetudine Ecclesiae Latinae consecrandi corpus Domini pane azymo, arguit obligationem gravem consecrandi in praefato pane azymo: consuetudo ergo Ecclesiae de praepcepto aliquo tamquam graviter obligatorio, facit evidentiam de obligatione gravi.

12. Demonstratur secundo falsitas propositionis damnatae. Na quod de facto impositum fuerit praepceptum graviter obligans servandi festa, est quaestio facti: in quaestione autem facti facit evidentiam moralem plena probatio facta per multitudinem testium. Cum autem omnes Fideles conveniant in eo, quod detur talis obligatio gravis servandi festa, omnes Fideles sunt testes, quod ita semper audierunt à suis maioribus. In qua quaestione facti incredibile est, decipi omnes Fideles, omnes Episcopos, omnes Parochos, omnes Theologos, omnes Scriptores. Quando enim omnes conveniunt firmiter in ea persuasio, ni-

run.

tuntur fundamento moraliter certo authoritatis omnium maiorum. Quod si pauci aliqui dissentiunt, temere procedunt; quia contra certitudinem moralem nihil proficit testimonium paucorum. Hoc argumentum late proposui alijs confirmationibus roboratum in eo art 7. cit.

13. Demonstratur tertio. Nam, ut constat ex cap. *Cum dilectus*. de consuetud. *Consuetudo est optima legum interpret.* In præfata autem disp. 23. cap. 4. late ostendi, interpretationem consuetudinis esse authenticam, ac si ipse Princeps daret legi, eam interpretationem. Itaque hæc interpretatio, quam dat consuetudo, non est coniecturalis, & probabilis; est enim regula data ab ipso iure. Vnde & si lex verbis scriptis non exprimat dari obligationem conscientie, tamen adiuncta consuetudine, qua omnes legem, tamquam certo obligantem in conscientia, in praxi servant; tamquam certissima interpretatione, certo tenenda est, ut conscientiam obstringens. Quando ergo aliquis vertit indubium, an præceptum servandi festa graviter obliget; pro parte affirmativa manifeste convincitur consuetudine ipsa, qua omnes Fideles illam servant tamquam obligatoriam: illa enim ita authentice declarat legem, ac si ipse Princeps declaret, nam à iure ipso iubemur legem interpretari per consuetudinem. Vide reliqua, quæ in huius argumentationis confirmationem attuli toto cap. 4.

14. Demonstratur quarto. Nam *S. Ang.* S. Augustinus in epist. 118. in ea quaestione, *Quid faciendum sit in materia Ecclesiastica?* postquam primo loco pro regula posuit Sacram Scripturam; secundo loco proposuit pro regula certissima consuetudinem universalem fidelium, illis verbis: *Similiter etiam siquid horum tota frequentat Ecclesia. Nam hoc quin ita faciendum*

sit, disputare, insolentissime insania est. Sed tota Ecclesia habet hanc consuetudinem servandi dies festos tamquam graviter obligatoriam: ergo insolentissime insania est, id in disputationem vertere. Vide quæ dixi in citato cap. 5. art. 5. 6. 7. & 9. circa multos textus S. Augustini hoc idem confirmantis, ex lib. 4. contra Donatistas cap. 6. & cap. 24. & ex lib. 5. cap. 23. & ex epist. 118. illis verbis, quæ referuntur in c. *Ille*. dist. 12. & ex epist. 86. ad Casulanum.

15. Demonstratur quinto ex Bellarmino tom. 1. controv. 7. lib. 2. cap. 10. est enim de iure Divino, quod aliqui dies festi deputentur cultui Dei; illos autem dies non determinat ius Divinum: ergo debuit Ecclesia illos dies determinare obligando fideles ad observantiam illorum; alioqui iuri Divino non satisfaceret.

16. Denique notandum est, evidentiam huius obligationis servandi dies festos specialiter augeri ex hac damnatione propositionis 51. Novo, inquam, titulo, qui non militat in propositionibus, quæ spectant ad ius naturale, vel Divinum. Etenim eius est interpretari legem authenticæ, cuius est illam condere: sed Romani Pontificis est condere pro tota Ecclesia legem de festis sub gravi obligatione servandis: ergo eiusdem Pontificis est illam interpretari, & eius obligationem declarare. Sed SS. D. Innocentius XI. in hoc decreto declarat, eam legem de festis servandis esse obligatoriam sub mortali: ergo hoc novo titulo est evidens, eam esse obligationem sub mortali.

CAPVT III.

*Evertitur fundamentum partis
oppositæ.*

SUMMARIUM.

*Non omne peccatum mortale est vio-
latio charitatis Dei, vel proximi.
num. 17. seqq.*

*Legislator humanus & vult, & po-
test obligare sub mortali in alijs,
præter charitatem num. 20.*

*Ecclesia potest iniungere alia, præter
ea, quæ præcepta sunt iure Divino,
vel naturali. num. 21. & seqq.*

*Peccatum mortale opponitur charita-
ti, sed non semper obiective, licet
semper subiective. num. 25.*

*Contemptus alius est rei præcepta, alius
legis præcipientis, aut legislatoris.
Et quid inde pro qualitate peccati?
num. 26.*

17. **I**N fine capitis primi proposui fundamentum, quo hallucinabantur veteres, ut existimarent, præcepta Ecclesiæ non obligare sub mortali. Quod fundamentum in eo cardine vertitur, quod non est peccatum mortale, nisi sit contra charitatem Dei, & proximi, secluso contemptu, & scandalo. Quæ doctrina improbabilis est, ut iam ostendo.

18. Primo. Nam vel ea propositio est vniversalis de omni peccato mortali, vel solum est de peccato mortali, quod committitur contra legem humanam: quidquid dicatur, est implicatio, & inconsequentia doctrinæ: ergo ea doctrina falsa est, improbabilis, & implicatoria. Probatur minor. Et in primis si dicatur primum, quod intelligitur de omni peccato mortali, contra est: nam

iuxta eam doctrinam, violare legem ex contemptu est peccatum mortale: & tamen contemptus legis non est contra charitatem Dei, aut proximi: ergo datur peccatum mortale, quod non sit contra charitatem Dei, aut proximi.

19. Si vero dicatur, esse peccatum mortale, quod violat legem naturalem, aut Divinam, quamvis non sit contra charitatem Dei, & proximi, ex alio capite oritur inconsequentia: hinc enim inferitur, quod conceptus peccati mortalis stat sine eo, quod sit contra charitatem Dei; & hoc semel admisso, nullum potest esse discrimen quoad hoc inter legem Divinam, & humanam. Præterea quia contemptus legis humanæ apud eos Authores est peccatum mortale: & talis contemptus non est violatio formalis legis Divinæ, aut naturalis; quia sicut non seruire legem humanam solum est violatio legis humanæ; ita & contemnere illam: ergo datur peccatum mortale contra legem humanam, quod non sit contra charitatem Dei, & proximi.

20. Secundo. Nam quod leges humanæ non possint obligare sub mortali, nisi in ijs, quæ spectant ad charitatem Dei, & proximi, vel est, quia legislator non vult obligare, vel quia non potest: quidquid dicatur, ingentia parturit absurditatum monstra: ergo id tamquam falsum, & improbabile rejiciendum est. Probatur minor. Si enim dicatur primum, quod legislator non vult, id est pugnare contra rei evidentiam. Sæpe enim videmus, legislatorem præcipere, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, multa, quæ non sunt contra charitatem Dei, aut proximi: sed quæ sic præcipit, vult præcipere sub reatu peccati mortalis, cum ex communicatio latæ sententiæ fulminari non possit, nisi propter peccatum mor-

mortale: ergo evidens est, legislato-rem velle obligare sub reatu peccati mortalis.

21. Si vero dicatur, legem humanam non posse obstringere graviter conscientiam, nisi in ijs, quæ sunt contra charitatem Dei, & proximi; id est multo absurdus. Hinc enim infertur, Ecclesiam non posse præcipere, nisi quæ præcepta sunt lege naturali, aut Divina. Etenim omne peccatum, quod est formaliter contra charitatem Dei, & proximi, militat contra ius Divinum, & naturale; quia hoc iure interdicitur, quicquid est contra charitatem Dei, & proximi: ergo si Ecclesia non potest interdiceret sub mortali, nisi quæ sunt contra charitatem Dei, & proximi; non potest interdiceret sub mortali, nisi quæ iure Divino, & naturali interdiciuntur.

22. Quod autem Ecclesia non possit præcipere, aut interdiceret sub reatu culpæ gravis, nisi quæ iure Divino, vel naturali præcepta, aut interdicta sunt, est error peior priore. Contra quem militat de monstrations plusquam duodecim, quas in 2. part. Crif. Theol. disp. 22. proposui contra Caramuelem asserentem, non esse evidens, quod possit Ecclesia præcipere, plusquam pœnaliter, & sub reatu culpæ Sufficiat modo repetere definitiones Concilij Tridentini, ex quibus constat, esse in Ecclesia potestatem præcipiendi, & de facto esse data præcepta ab Ecclesia, quæ graviter obligent, ultra ea, quæ iure Divino, & naturali constringunt conscientias.

23. Sess. 6. cap. 8. de Baptismo sic statuit Concilium. *Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus Sæctæ Ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta, vel tradita sunt, ita ut ea observare nõ tenentur, nisi se sua sponte illis submittere volerint, anathema sit.* Vbi

notandum est primo, evidenter constare, in Ecclesia esse præcepta plurima ultra ea, quæ iure naturali, & Divino præcipiuntur, & Concilium loqui de illis. Secundo, evidens esse, quod dantur in Ecclesia eius modi præcepta graviter obligantia, maxime, quæ versantur in materia gravi, & habeat annexam excommunicationē latæ sententiæ, nã de his loquitur Conciliũ; loquitur enim de omnibus. Constat ergo ex Concilio Tridentino, posse Ecclesiam subreatu culpæ gravis, præcipere; ultra ea, quæ sunt præcepta iure Divino, aut naturali.

24. Deinde præcepta Ecclesiæ constituentia impedimenta dirimentia matrimonij esse multa, quæ non sunt iuris naturalis, aut Divini positivi; eaque præcepta graviter obligare, constat etiam ex Concilio Trident. sess. 24. can. 4. de matrim. *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in eis constituendis errasse, anathema sit.*

25. Pro plena ergo responsione ad præfatum argumentum advertendum est, dupliciter posse peccatum esse contra charitatem Dei; scilicet obiective, & subiective. Peccatum obiective opponitur charitati, quando opponitur ratione obiecti, sive ex parte modi tendendi in obiectum: v.g. odium Dei directe opponitur charitati Dei; quia odium, & charitas eiusdem obiecti opponuntur obiective. Opponitur peccatum mortale subiective charitati Dei, quatenus peccatum mortale expellit à subiecto charitatem, & charitas expellit à subiecto quodlibet peccatum mortale; eo quod sint incompatibilia in eodem subiecto. Et ita distinguenda est maior: nullum est peccatum mortale, nisi quod opponitur charitati [obiective.] nego; [subiective] concedo. Quæ responsio paret ex dictis.

Circa

26. Circa id vero, quod subiungit illud argumentum, supponendo, quod qui violat legem ex contemptu peccat mortaliter, videndus est P. Suarez lib. 3. de legib. cap. 28. vbi distinguit inter contemptum rei præceptæ, & contemptum legis, aut præcepti, vt respicit legislatorem: asseritque posse non esse peccatum mortale contemptum rei præceptæ, eo quod res præcepta habeat aliquem defectum, aut imperfectionem, ratione cuius rem præceptam non dedecet contemptus internus. Rursus contemptus, præcepti, vt respicit legislatorem, vel potest esse contemptus personæ, vel contemptus legislatoris, vt talis, siue contemptus iurisdictionis, quæ quidem est a Deo. Primo modo potest non esse peccatum læthale, quatenus persona legislatoris habeat aliquem defectum, ratione cuius mereatur talem contemptum internum. At vero secundo modo est peccatum mortale, quia sic contemnitur ipsa Prælatio, & iurisdictionis.

Suar.

CAPVT IV.

*An præfata propositio digna sit
graviore censura?*

SUMMARIUM.

*Opinio negans gravem obligationem ex
præcepto Ieiunij, an sit temeraria?
num. 28.*

*Propositio affirmans obligationem ser-
vandi festa, an sit de fide? n. 29.*

*Opinio negans talem obligationem vi-
detur erronea num. 30. & seqq.*

*Stare potest, quod respectu alicuius
erronea non sit. num. 33.*

27. **S**anctissimus Dominus Inno-
centius XI. eas propositio-
nes in hoc decreto damnat vt mini-

*num, tamquam scandalosas, & dum
vitur eo termino, vt minimum,
fatis clare constat, cum non exclude-
re alias graviores censuras, quibus
fortasse dignæ sunt aliquæ ex ijs sexa-
ginta quinque propositionibus. Inqui-
rimus ergo, an ea propositio, quæ ne-
gat obligationem sub mortali ser-
vandi festa, sit digna graviore cen-
sura.*

28. P. Valentia agens de præ-
cepto ieiunij (vt refert Amadeus
tract. de Ieiunio prop. 6. num. 4.)
asserit, eam opinionem, quæ negat
gravem obligationem, esse temera-
riam. Quod idem diceret, de præ-
cepto servandi festa; cum de omni-
bus quinque Ecclesiæ præceptis ea-
dem sit ratio. Ea ergo opinio merito
censetur temeraria. Illa enim propo-
sitis temeraria est, quæ opponitur
communi sententiæ Doctorum, qui
illam timentur tamquam certam;
sic se habet ea opinio damnata, vt
constat ex dictis: ergo est temeraria.
Quod si duo, vel tres contradicunt,
temere procedunt.

29. P. Suarez tom. 3. in 3. part.
disp. 88. sect. §. *Dicendum*, asserit,
esse de Fide, dari in Ecclesia præcep-
tum graviter obligans ad auditionem
Missæ in diebus festis. Dicit autem
esse ex Fide, non quia hæc gravis
obligatio sit immediate revelata, sed
quia infertur evidenter ex vna præ-
missa de Fide, adiuncta alia præmissa
evidenti.

30. Iuxta quem sensum assero, eam
propositionem damnatam esse erro-
neam. Ita docent aliqui Recentiores
agentes de præcepto ieiunij, teste
Amadeo vbi supra. Procius confir-
matione, præmittendum est, con-
clusionem Theologicam esse illam,
quæ evidenter deducitur ex vna præ-
missa de Fide, & alia evidenti.

31. Probatur conclusio. Illa est
propositio erronea, quæ contradicit
con-

conclusioni Theologicæ: sic se habet ea propositio damnata: ergo erronea est. Maior est certissima. Est enim erronea propositio illa, qua quis vi consequentiæ cogitur negare propositionem de Fide: sed qui contradicit conclusioni Theologicæ, cogitur vi consequentiæ negare præmissam de Fide: ergo propositio erronea est, quæ contradicit conclusioni Theologicæ. Probatur minor: nam conclusio Theologica est, quæ evidenter inferitur ex vna præmissa de Fide, & altera evidenti: sed in argumentatione legitima, quæ constat vna præmissa de Fide, & altera evidenti; cum nequeat quis negare consequentiam, quæ evidenter inferitur, neque præmissam evidentem, quia non potest claudere oculos evidentiæ; cogitur negare præmissam de Fide: ergo qui contradicit conclusioni Theologicæ, vi consequentiæ cogitur negare propositionem de Fide.

32. Iam vero minor prioris syllogismi, quod propositio negas obligationem gravem servandi festa, contradicat conclusioni Theologicæ illata ex vna præmissa de Fide, & altera evidenti, ostenditur hoc syllogismo: *Ecclesia habet potestatem imponendi gravem obligationem servandi festa: sed de facto illam imposuit: ergo imposita est talis obligatio gravis servandi festa.* Cuius syllogismi conclusio evidenter inferitur ex præmissis; nam licet syllogismus non servet formam Aristotelicam; tamen conclusio ex necessaria, & metaphysica connexionione antecedentis cum consequenti, evidenter inferitur. Deinde propositio maior est de Fide; & minor est evidens; cum ex supra dictis constet, esse evidens, dari tale præceptum impositum ab Ecclesia. Ea ergo est conclusio Theologica. Sed propositio damnata negat, quod ea conclusio Theologica affirmat: ergo illi contradicit.

33. Advertendum tamen est (vt observavi in 2. part. Crif. Theol. disp. 23. cap. 8. num. 233.) aliud esse, quod propositio sit erronea secundum se, & aliud, quod sit erronea, vt ab isto homine asseritur. Dicimus ergo, eam propositionem damnatam, esse secundum se erroneam propter dicta; si vero aliquis in eo syllogismo negaret minorem, quamvis evidentem, nempe claudens oculos evidentiæ, vt ab eo homine asseritur, non est erronea; quia negans propositionem evidentem, non cogitur negare propositionem de Fide; erraret quidem contra evidentiæ rei, sed non contra veritatem Fidei.

CAPUT V.

Deciditur secunda pars Dissertationis circa propositionem LIII.

ARTICVLVS I.

Referuntur Authores, & refellitur eorum fundamentum.

SUMMARIVM.

Comparatur auditio simultanea duarum Missarum cum simultanea auditione duarum partium Missæ. num. 35.

Quomodo verificatur illud proloquium, sicut se habet totum ad totum, ita se habet pars ad partem? num. 36. & seqq.

Missæ est quid compositum, sed successivum. n. 39.

Sicut se habet totum ad totum, ita pars ad partem sibi correspondentem. num. 40.

Dam.

34. **D**Amnat deinde Pontifex hanc propositionem §3. *Satisfacit præcepto Ecclesie de audiendo sacro, quia duas eius partes, imo quatuor, simul à diversis celebrantibus, audit.*

Et quidem multi sunt Scriptores, qui docuerunt hanc opinionem, vel absolute, vel tamquam probabilem, pro qua P. Mathæus de Moya tom. 2. select. in Appendic. ad tract. 2. de Religione disp. 2. quæst. 3. §. 2. refert Bonacinam, Gesualdum, Dianam, Hieronymum Garcia, & Mascareñas, hos omnes citatis eorum verbis; & alios præterea ex citatione aliorum.

Moya.
Bonac.
Gesual.
Diana.
Garcia.
Mascare.

35. Fundamentum; quo aliorum vtuntur, & cui nimis fudit Diana part. 10. tract. 15. resol. 3. est. Licetum est audire simul duas Missas, simul concurrentes in altaribus coniunctis, etiam si vna Missa obliget ex præcepto, & altera ex voto: sed sicut se habet totum ad totum, ita se habet pars ad partem: ergo si licet audire simul duas Missas secundum se totas ad implendam obligationem, ita licet audire simul duas partes Missæ.

36. Sed hoc argumentum laborat in æquivoco. Nam eodem argumento probo motum rotæ horologii primæ medietatis horæ posse coexistere simul cum motu eiusdem horologii secundæ medietatis horæ; ita vt ex duabus diversis semihoris non succedat vna alteri. Nam motus solis, qui fit v. g. hora duodecima diei coexistit motui horologii; qui fit eadem duodecima hora: sed sicut se habet totum ad totum, ita se habet pars ad partem: ergo sicut illi motus totius integræ horæ coexistunt; ita duæ medietates motus horologii possunt coexistere. Vbi vides exorbitare consequentiam ex eo, quod cum in consequente deberet poni coexistentia partis vnius motus cum parte alterius; ponuntur partes vnius totius,

& non partes vtriusque totius.

37. Id autem argumentum ita recte procederet. Sicut se habet totum ad totum, ita se habet pars ad partem: sed totus motus solis vnius horæ coexistit toti motui horologii vnius horæ: ergo pars motus solis correspondet parti motus horologii.

38. Iam vero facile cognoscitur, in quo latet æquivocatio argumenti illius. Quia comparat totum ad totum, & non comparat partem vnius totius ad partem alterius totius; sed comparando totum ad totum, postea comparat duas partes vnius totius inter se.

39. Itaque Missa est vnum compositum successivum; in illo sicut se habet totum ad totum, ita se habet pars vnius totius ad partem alterius totius: & ita quia licetum est adimplere præceptum, & votum per duas totas, & integras Missas simul auditas; ita licetum est implere præceptum per duas partes vtriusque Missæ simul auditas; & ita licet implere vtramque obligationem audiendo simul ambas epistolas, & simul ambo Evangelia, & simul ambo offertoria, &c. non autem facta comparatione ad duas partes vnius totius.

40. Respondeo ergo ad argumentum, omissa maiori, distinguendo minorem: sicut se habet totum ad totum, ita se habet [pars vnius totius ad partem alterius,] concedo; ita se habet pars [vnius totius ad partem eiusdem totius,] nego. Quare si comparo duos homines simillimos, recte dicam; sicut se habet Petrus ad Paulum, ita se habent membra ad membrum; & ita sicut caput Petri est oblongum, ita caput Pauli; & sicut manus Petri habet digitos parvos, ita & manus Pauli. Exorbitabit autem consequentia, si inferat; ergo si caput Petri est oblongum, digitus Petri est oblongus; quia comparatio saltat extra propositum.

fitum. Male ergo inferunt, quod si possunt audiri duæ Missæ simul, possunt audiri duæ partes vnius Missæ simul ad præceptum implendum. Vide P. Mathæum de Moya supra citatum, qui optime agnovit æquivocationem eius argumenti.

Moya.

ARTICVLVS II.

Quam sit certum, non impleri præceptum per duas Missæ medietates simul auditas?

SVMMARIVM.

Præceptum audiendi Missam ita est intelligendum, ut impleri nequeat per duas medietates simul auditas. num. 41.

Due medietates non constituunt vnam Missam totam. n. 43.

Contra naturam entis successivi est ponere eius partes simul. n. 45.

Absurda, quæ sequuntur ex propositione damnata. n. 46. & seq.

41. **O**Mnes propositiones, quæ ad versantur propositionibus in hoc decreto damnatis, habere omnimodam certitudinem, præcipue in ordine ad praxim, constat ex disertatione præximali. Illas tamen, quæ versantur in materia Ecclesiastica, novo, & specialiori titulo debere esse certas, observavi supra cap. 2. sine. Itaque controvertentibus Doctores, an impleatur præceptum Ecclesiasticum audiendi Missam, per duas medietates Missæ simul auditas? Cum ergo hoc præceptum sit pure Ecclesiasticum, & propterea pertineat ad Romanum Pontificem declarare, quo sensu intelligendum sit illud præceptum; in damnatione huius propositionis 53. declarat Pontifex, utpote legislator

Ecclesiasticus, ita esse intelligendum præceptum, ut nullo modo impleatur per eas duas medietates simul auditas.

Lugo.

42. Lugo Cardinalis de Eucharist. disp. 22. sect. 1. optimis argumentis refutat eam propositionem, quod possint audiri duæ medietates, non solum simul, sed & successive, ad præceptum implendum. Sed fufsius Caraniel multas instantias, in Theol. fundam. à num. 778 fund. 31. etiam in hypothesi, in qua concedatur, posse impleri præceptum per duas medietates successive auditas. Breviter proponam argumenta efficaciora.

Carani

43. Primum ex P. Suario de Euchar. disp. 88. sect. 2. Præceptum obligat ad audiendam vnam Missam totam: sed illæ duæ medietates non constituunt vnam Missam totam; cum revera illud non sit vnum Sacrificium: ergo non impletur præceptum audiendo illas duas medietates. Confirmatur. Nam si vnus Sacerdos diceret vsque ad consecrationem hostiæ, & alius diceret à Consecratione calicis partem residuam; nemo dixisset Missam integram: & similiter si vnus consecraret hostiam, & calicem, & statim (extra casum extremæ necessitatis morbi repentini) cessaret à prosecutione Missæ; & alter Sacerdos diceret reliqua post consecrationem; neuter diceret Missam integram: eodem modo si hodie Sacerdos consecraret hostiam, & non sumeret illam, sed eam, quam consecravit heri, non celebraret Missam integram, sed poneret substantiam vnius, & complementum alterius Missæ: ergo neque audit Missam integram, qui duas medietates audit.

Suar

44. Deinde infert Suarius tamquam absurdum, quod hoc modo posset dici, quod impleteret præceptum, qui audiret simul duas medietates Missæ; asserens nullum Authorem ausum fuisse

Nnn

fuisse

Suar.

fuisse id asserte ad sua usque tempora. Et subiungit hæc verba: *Propter hæc suspecta mihi semper fuit illa doctrina, quam nonnullis etiam Theologis & iurisperitis displicere video: quia revera est parum consentanea intentioni Ecclesiastici præcepti, & Religioni, ac reverentia debita huic sacrificio.* Quod totum argumentum instruit P. Suarez contra doctrinam de duabus medietatibus Missæ audiendis successive; illud autem fortius militat in opinione damnata de duabus medietatibus simul audiendis.

45. Secundo. Contra naturam entis successivi, cuius partes sunt priores, & posteriores, est, quod tales partes sumantur simul: sed Missa est ens successivum, cum tota Missa fiat per motum labiorum: ergo contra naturam Missæ est, quod illæ partes priores, & posteriores audiantur simul.

Caram.

46. Tertium ex Caramuele supra (dato quod esset licitum duas Missæ partes successive audire ad præceptum implendum) illud quidem conflatum ex pluribus absurdis, quæ ex ea opinione inferuntur. Primo illis verbis ex num. 781. *Ergo, si essent multa altaria, quibus simul esse præsens Petrus posset, & in uno Missa inciperetur, in altero Epistola, in altero Evangelium, in altero oblatio, in altero Canon, in altero consecratio, in altero Post communio, & in altero ultimum Evangelium, posset Petrus uno quasi momento temporis integram Missam audire.* Responsiones autem ex Diana, & Leandro optime refutat.

47. Secundo ex num. 783. Posset enim idem concedi in officio Canonico in Choro, ubi singuli singulas lectiones Matutini recitant, audientibus reliquis: & ita novem monachi posset simul recitare novem lectiones. Et hinc efformat

hunc Syllogismum: *Non potest quis eodem tempore audiendo plures lectiones satisfacere præcepto de Officio Divino; & tamen satisfacit audiendo successive: ergo non potest satisfacere præcepto de audienda Missa, audiendo plures partes simul, sed debet illas audire successive.*

48. Tertio ex num. 785. Inferitur, quod quando duo socij recitant officium Divinum, posset vnus incipere verbum secundum, antequam alter absolvetur primum; quod est contra sententiam omnium Theologorum; eo quod officium Divinum est ens successivum, quod propterea successive recitari debet. Hinc arguit sic: *Quando duo canonicas horas legunt, debet alter alterum expectare, nec potest simul primum verbum legere, & secundum audire: falsum est igitur, posse aliquem eodem tempore duabus partibus eiusdem præcepti satisfacere: ergo falsum est etiam, posse eodem tempore audire plures partes Missæ.*

49. Quarto. In Missa solemni, celebrans, dum canitur Gloria, Epistola, Graduale, & Evangelium, poterit prosequi reliquum Missæ audiens simul, & recitans, supposito quod simul eodem tempore potest quis pluribus partibus præcepti satisfacere etiã in ente successivo. Quinto. Posset Comunitas Monachorum in decem manipulos dividi, ita ut eodem tempore vnus manipulus recitaret matutinum, alius Laudes, alius Primam, & sic brevissimo tempore implerent obligationem recitandi Officium in Choro. Vide apud locum citatum Caramuelis reliqua absurda, quæ omitto, quia his similia.

CAPVT VI.

*An opinio docens, satisfieri
præcepto per duas medietates
Missæ successive auditas, ma-
neat damnata, saltem vir-
tualiter.*

SVMMARIVM.

*Dupliciter potest contingere, quod due
medietates Missæ successive audi-
antur. num. 50.*

*Neutra ex his duabus opinionibus ex-
presse damnatur. num. 51.*

*An sit consequentia à successiva au-
ditione medietatum Missæ ad si-
multaneam? num. 52.*

*Successiva auditio duarum medietatum
Missæ non damnatur, etiam
virtualiter. num. 53.*

50. **A**uthores docentes satisfieri præcepto per duas Missæ medietates successive auditas, dividuntur in duas classes: alij enim admittunt, etiam si pars posterior prius, & prior posterius audiatur; alij vero solum admittunt, dummodo prior prius, & posterior posterius audiatur. De vtraque ergo opinione inquirimus, an damnata maneat aliquo modo vi huius decreti.

51. Illam vtramque non manere damnatam expresse vi huius decreti certum est. Nam hoc decretum dumtaxat loquitur de opinione, quæ admittit, satisfieri præcepto per auditionem simultaneam duarum medietatum Missæ à duobus Sacerdotibus: non ergo loquitur de auditione successiva.

52. Maior difficultas est, an ea opinio vi huius decreti maneat virtualiter damnata. Et ratio dubitandi est. Manet enim virtualiter damnata

omnis ea propositio, quæ est impossibilis cum damnatione. Et ideo propositio, quæ est antecedens, vnde infertur propositio damnata, est virtualiter damnata: quia bene valet ab opposito contradictorio consequentis ad oppositum contradictorium antecedentis, & ideo bene valet à contradictoria propositionis damnatæ ad contradictoriã antecedentis, quod infert propositionem damnatã: sed propositio, quæ ad mittit satisfieri præcepto per successivam auditionem duarum medietatum Missæ, est antecedens, vnde infertur, quod satisfiat etiam per simultaneam auditionem earum: tum quia Pater Suarez, & alij eam consequentiam colligunt; tum quia præcipua argumenta, quæ militant contra simultaneam auditionem, militant etiam contra successivam; vt constat ex cap. præced: ergo ea opinio de auditione successiva duarum medietatum manet virtualiter damnata.

53. Dicendum tamen est, neque virtualiter manere damnatam eam opinionem de auditione successiva duarum medietatum, siue pars prior, siue posterior audiatur prius. Ratio est: Nã, vt propositio maneat virtualiter damnata, debet esse evidenter incompatibilis cum damnatione, siue debet esse antecedens, vnde inferatur evidenter propositio damnata: atqui quamvis valde probabiliter opinio de successiva auditione inferat opinionem damnatam de simultanea auditione duarum medietatum Missæ, vt constat ex ratione dubitandi proposita; at non illam infert evidenter, & consequenter non est evidenter incompatibilis cum ipsa damnatione. Et hinc patet responsio ad rationem dubitandi.

CAPVT VII.

An opinio de successiva auditione duarum medietatum Missæ maneat practicè probabilis?

SUMMARIUM.

Opinio est practicè probabilis, dum absque peccato deducitur ad praxim. num. 54.

Opinio de auditione successivâ videtur tenuis probabilitatis. num. 55. & 56.

Authores, quibus habetur suspecta, hæc probabilitas. num. 57. & seqq.

Absolutè manet practicè probabilis, donec aliter determinetur. num. 61.

54. **V**T propositio sit practicè probabilis, necesse est, quod licite, & absque peccato possit deduci ad praxim. sive quod dum eam opinionem deducimus ad praxim, censeamur prudenter operari. Inquirimus ergo, an hæc opinio, quæ docet, satisfieri præcepto per successivâ auditionem duarum medietatum, ita sit probabilis, ut licite, & absque peccato possit deduci ad praxim; eaque ad praxim deducta, operemur prudenter.

55. Ratio dubitandi est: nam ea opinio non est practicè probabilis, quæ est tenuiter probabilis; sed illa opinio de successiva auditione est tenuiter probabilis: ergo non est practicè probabilis. Maior est evidens ex damnatione tertiæ propositionis in hoc decreto contenta: damnatur enim hæc propositio: *Generatim*

dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis TENVI, modo à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus. Non est igitur probabilis practicè, neque prudenter practicabilis ea, quæ est teniter probabilis.

56. Quod vero ea opinio sit tenuiter probabilis, quæ est minor eius syllogismi, probatur. Nam, ut late ostendi disert. 4., illa opinio est tenuiter probabilis, de cuius probabilitate dubitant non pauci viri docti; sic se habet ea opinio: ergo illa est tenuiter probabilis.

57. Probatur minor. Nam in primis de eius probabilitate dubitat P. Suarez ubi supra cap. 5. illis verbis. *Propter hæc suspecta mihi semper fuit illa doctrina, quam non nullis etiam Theologis, & iuris peritis displicere video, &c. Dicitur autem doctrina suspecta illa, de cuius probabilitate dubitatur. Auget autem fundamentum dubitandi de eius probabilitate, ex verbis immediate subiunctis: Quia revera est parum consentanea intentioni Ecclesiastici præcepti, & Religioni, ac reuerentia debite huic Sacrificio. Ut autem propositio sit absolute, & practicè probabilis, non debet esse parum consentanea præcepto, &c. cum propositio ut sit absolute probabilis debeat habere magnum fundamentum, atque adeo esse valde cõsentanea præcepto. Ex quibus etiam constat, non solum Suarium, sed non nullos etiam Theologos, & Iurisprudentes dubitare de securitate, sive de probabilitate practica eius opinionis.*

58. P. Azor tom. 1. Inst. moral. lib. 7. cap. 3. quæst. 3. ait, loquens de hac opinione: *Mihi sane illa prima sententia magis placeret, si aliqua firma ratione, aut argumento nitretur: neque enim video, quo pacto Missam totam, & integram audiat,* qui

qui fragmenta, & partes audit. Cum autem non sit probabilis propositio, quæ firma ratione non nititur, idem est dicere, quod illa opinio non nititur firma ratione, ac dicere quod non est probabilis.

Tolet. 59. Card. Toletus lib. 6. Sumi. cap. 7. ita ait: *Profecto non est visus audire Missam integram, sed duas dimidietates duarum Missarum, quæ inter se non faciunt integritatem.* In quibus verbis videtur Toletus non invenire firmam rationem, quæ essentialiter requiritur ad probabilitatem. Quibus similia invenies in alijs Doctoribus.

60. Quibus accedit, quod cum Pontifex damaverit eam opinionem asserentem, [satisfieri præcepto per simultaneam auditionem duarum partium Missæ,] creditur, ea præcipue ratione nixum esse, quod duæ medietates Missæ non faciunt integritatem; ex quo sequitur, similiter deserendam esse opinionem de successiva auditione duarum partium Missæ: nam in utraque opinione militat eadem ratio; quamvis magis monstrôsè in simultanea.

61. Et quidem si solum attendere ad principia intrinseca, recte dici posset, hanc opinionem de auditione successiva duarum medietatum, esse tenuiter probabilem, propter dicta; & consequenter non esse practicè probabilem, propter damnationem tertiæ propositionis contentam in hoc decreto, quàm retuli supra num. 55. Attendendo tamen ad principia extrinseca, & ad auctoritatem Doctorum, qui eam opinionem tumentur, admittere possum in ea opinione sufficientem probabilitatem ad praxim. Et ita Pater Suarez, ubi supra dixit: *Propter auctoritatem prædictorum Doctorum non potest contraria*

sententia practicè condemnari; & ille, qui ex illa fuerit operatus, non peccabit mortaliter. Et eodem modo Lugo Card. disp. 22. de Euchar. num. 8. admittit probabilitatem eius sententiæ solum per principia extrinseca. Quod intellige, dum Romana Cathedra, cuius est declarare intentionem legum suarum, oppositum non declaraverit.

Lugo.

DISERTAT. XXXIII.

An ille, qui non potest recitare matutinum, & Laudes teneatur ad reliquas horas, quas potest?

CAPVT I.

Præmittuntur aliqua ad intelligentiam questionis?

SUMMARIUM.

- Refertur propositio damnata. num. 1.*
- Sententia negans obligationem, & eius fundamentum. num. 2.*
- Discrimen inter Beneficiarios, et reliquos, qui tenentur ad horas Canonicas. num. 3.*
- Præceptum aliquando versatur circa materiam dividuam, aliquando circa indivisibilem. num. 4.*
- Si intentio præipientis est ad totum, ut totum, qui nequit implere totum, non tenetur ad partem. num. 5.*
- Ex quo principio pendeat resolutio præsentis dubij. num. 6. & 7.*

Pro-